

Ouderblik

Vrijwilligers in de
ouderwerking verzekeren

Vrijwilligers in de ouderwerking verzekeren

Inleiding

Ouderparticipatie op school kan verschillende vormen aannemen aangepast aan de noden van de school en de ouders: een maandelijks oudercafé, koffieochtenden, leesmama's, schilpapa's, ... Daarnaast zijn er ook heel wat ouderwerkingen waarin ouders zich jaar na jaar opnieuw inzetten om de school (financieel) te ondersteunen. Kortom, ouders zetten zich op heel wat manieren vrijwillig in om samen school te maken.

Naast heel wat voldoening brengt vrijwilligerswerk ook enkele risico's met zich mee. Het is belangrijk om als ouderwerking even stil te staan bij de keuzes die worden gemaakt en wat hiervan de mogelijke gevolgen zijn. Denk op voorhand goed na over aansprakelijkheid en verzekeringen om het werkjaar zorgeloos te kunnen starten.

In deze ouderblik staan we eerst even stil bij de verschillende vormen waarin een ouderwerking zich kan organiseren. Deze keuze zal immers mee bepalen wie wanneer waarvoor aansprakelijk is. Eenmaal uitgeklaard onder welke vorm de ouderwerking door het leven gaat of zal gaan, kijken we welke risico's verbonden zijn aan vrijwilligerswerk. Nadien komt de vrijwilligerswetgeving* en wat deze oplegt aan bod. Tot slot bespreken we de mogelijkheden omtrent verzekeringen om de aansprakelijkheid van de individuele leden zoveel mogelijk te beperken.

Heeft u na het lezen van deze ouderblik nog vragen? Dan kan u steeds terecht bij iris.van.schoorisse@g-o.be.

*De vrijwilligerswet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van de vrijwilligers.

Keuzes maken

Een ouderraad of een oudervereniging (oudercomité, vriendenkring, ...)?

Ouderwerkingen bestaan in alle maten en gewichten. De ene ouderwerking organiseert feesten om geld in het laatje te brengen voor de school, de andere ouderwerking denkt inhoudelijk mee over schoolrelevante thema's enz. Naast de inhoudelijke verschillen, bestaan er ook nogal wat verschillende termen – die vaak door mekaar gebruikt worden. Globaal genomen zijn er twee soorten ouderwerkingen die het vaakst voorkomen.

Ouderraad

Het participatiedecreet van 2004 stelt dat een ouderraad een officieel participatieorgaan is van de school met een focus op inspraak en inhoudelijk meedenken. Dit kan zijn onder de vorm van advies aan de schoolraad of onder de vorm van een klankbord naar de school. Daarnaast kan een ouderraad ook de activiteiten van de school ondersteunen. Ouderraden, opgericht volgens de regels van het participatiedecreet (activiteiten gericht op meedenken), hoeven zich in principe geen zorgen te maken over financiën en aansprakelijkheid. Zij zijn onderdeel van de school en vallen onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur. De ouders in de ouderraad kunnen dus onder de verzekering van de schoolpolis vallen (zie verder).

Meer lezen over de ouderraad, doe je op onze website www.go-ouders.be/ouderraad en in de brochure 'de ouderraad'.

Oudervereniging, vriendenkring, oudercomité

De meest bekende vorm van een ouderwerking is ongetwijfeld het oudercomité, de oudervereniging, de vriendenkring, enz waarin ouders, sympathisanten, oud-leerkrachten, enz. zich inzetten om de school te ondersteunen. Zij zijn meestal gericht op het organiseren van activiteiten om geld in het laatje te brengen. Dit soort ouderwerking is een vrij initiatief dat uitgaat van de school en/of ouders. Er bestaat geen enkele wetgeving die bepaalt dat er een oudervereniging moet zijn op school. Het is zo dat iedereen vrij is zich te verenigen en dat geldt dus ook voor ouders op school.

Wordt er gekozen voor een oudercomité/oudervereniging/vriendenkring, dan moet er ook een keuze worden gemaakt tussen een feitelijke vereniging of een vzw.

Feitelijke vereniging

Een feitelijke vereniging is een van de meest eenvoudige verenigingsvormen en is dus gemakkelijk op te richten omdat dit weinig organisatie en administratie vraagt. Van zodra 2 of meer mensen zich engageren voor een gemeenschappelijk doel, dan spreken we al van een feitelijke vereniging. Een feitelijke vereniging is dus een 'clubje' van individuele personen. Er is weinig wetgeving rond wat maakt dat dergelijke vereniging weinig tot geen verplichtingen heeft, maar ook weinig tot geen rechten. Zo kan een feitelijke vereniging als organisatie geen eigendommen bezitten, geen schenkingen aanvaarden en geen eigen vermogen opbouwen. Het zijn de individuele leden die zich persoonlijk verbinden tot de verplichtingen van de vereniging, wat maakt dat zij in principe hoofdelijk aansprakelijk zijn. Ze kunnen zich echter wel voor een aantal zaken verzekeren (zie verder).

Vereniging zonder winstoogmerk (vzw)

Wanneer een vereniging belangrijke financiële risico's neemt of over een aanzienlijke som geld beschikt, is het goed om na te gaan of de omvorming naar een vzw-structuur zinvol is. Een vzw brengt een hoop administratieve, fiscale en boekhoudkundige verplichtingen en een kostprijs met zich mee. Een vzw kan als organisatie met rechtspersoonlijkheid dan weer wel eigendommen bezitten, schenkingen aanvaarden en een vermogen opbouwen. De individuele leden in een vzw zijn beperkt aansprakelijk op voorwaarde dat de vzw volgens het principe van 'de goede huisvader' wordt beheerd.

Als oudervereniging ben je vrij te kiezen onder welke vorm je je verenigt, maar in beide gevallen zal je moeten nadenken over de aansprakelijkheid en verzekeringen van de leden en vrijwilligers.

Meer weten over de oudervereniging en de verschillende verenigingsvormen? Bestel onze 'ouderwerking voor dummies' via ouders@g-o.be

Ouderverenigingen: aansprakelijkheid en verzekeringen

Welke risico's loopt een vrijwilliger?

Een ongelukje is snel gebeurd. Bij het snijden van de soepgroenten snij je in je vinger of bij het water geven aan je terrasplanten valt de bloempot naar beneden op de voet van de onderbuurman. Dit kan gebeuren bij dagelijkse handelingen en dus evengoed bij het uitvoeren van je vrijwilligerswerk.

Hieronder staan we stil bij de risico's voor vrijwilligers:

Burgerlijke aansprakelijkheid (BA)

Een vrijwilliger voert een opdracht uit voor de organisatie, maar door een fout lijdt een derde persoon schade. De vrijwilliger wordt aangesproken op de fout die hij maakte door degene die schade leed. Hier kunnen we een onderscheid maken tussen burgerlijke contractuele aansprakelijkheid en burgerlijke buitencontractuele aansprakelijkheid.

Contractuele aansprakelijkheid (CA)

De vrijwilliger sluit een contract of een overeenkomst af. Dit kan zowel schriftelijk als mondeling. Tijdens het gebruik van het geleend materiaal of tijdens de uitvoering van de overeenkomst wordt een fout gemaakt en er is schade.

Om foto's te maken op de rommelmarkt leent de vrijwilliger een camera uit van een ander lid. Op het einde van de dag blijkt de camera nog amper te werken en wordt zo teruggegeven aan het lid. De camera moet vergoed worden.

Buitencontractuele aansprakelijkheid

Tijdens het vrijwilligerswerk kan een vrijwilliger ook schade berokkenen aan iemand waarmee men geen banden heeft, maar die door een fout van de vrijwilliger toch een verlies meemaakt.

Tijdens de klusjesdag op school sneuvelt de ruit van de buurman. Deze moet hersteld worden.

Lichamelijke ongevallen

Wanneer een vrijwilliger slachtoffer wordt van een ongeval met lichamelijk letsel door toedoen van zichzelf, dan spreken we over een lichamelijk ongeval. Bij lichamelijke ongevallen kan de schade aan niemand anders worden toegewezen dan aan het slachtoffer zelf.

Je helpt mee achter de bar van het schoolfeest. Tijdens het vullen van de thermos met hete koffie, verbrand je jezelf en moet je naar de spoed met brandwonden.

Rechtsbijstand

Iemand beschuldigt de vrijwilliger van diefstal of de vrijwilliger wordt vervolgd voor een fout waaruit schade is ontstaan tegenover andere personen. De vrijwilliger wordt voor het gerecht gedaagd en heeft nood aan rechtsbijstand.

Tijdens de voorbereiding van de 'halloweenwandeling' lopen je samen met enkele andere vrijwillige ouders door het aardappelveld van een boer. Achteraf blijkt de oogst beschadigd te zijn, waardoor de boer heel wat van zijn inkomsten misloopt. Hij daagt jou en de andere vrijwilligers voor het gerecht.

Wat zegt de vrijwilligerswetgeving?

Iedere vereniging die met vrijwilligers werkt, moet rekening houden met de vrijwilligerswetgeving. De organisatievorm van de vereniging bepaalt aan welke verplichtingen je moet voldoen.

Verzekeringsplicht

Bij ouderverenigingen als feitelijke verenigingen, spreken we van zogenaamde 'onafhankelijke' feitelijke verenigingen. Zij vallen maar deels onder de vrijwilligerswetgeving. Zo is een 'onafhankelijke' feitelijke vereniging niet verplicht om verzekeringen voor haar vrijwilligers af te sluiten. Vrijwilligers zijn niet immuun voor burgerlijke aansprakelijkheid. Dit wil zeggen dat de vrijwilliger bij het maken van een fout met schade aan derden persoonlijk aansprakelijk gesteld kan worden. Uiteraard biedt de oudervereniging haar vrijwilligers en leden meer bescherming wanneer ze dit wel doet.

Een vzw valt wel volledig onder de vrijwilligerswetgeving. Dit houdt in dat zij bij wet verplicht is ten minste een verzekering burgerlijke buitencontractuele aansprakelijkheid voor haar vrijwilligers af te sluiten. Wanneer de vrijwilliger dan een fout maakt, die schade veroorzaakt aan derden zonder hiermee een overeenkomst te hebben, zal de vzw aansprakelijk gesteld worden en zal diens verzekering de schade vergoeden.

Tip

Heeft de vzw enkel een verzekering burgerlijke buitencontractuele aansprakelijkheid en gebeurt er toch iets met geleend materiaal, dan is ook de vzw aansprakelijk maar zal de verzekering niet tussenkomen. Leen je met de vzw vaak materialen uit, kijk dan uit of het zinvol is om ook een verzekering burgerlijke contractuele aansprakelijkheid af te sluiten. Van zodra je gebruik maakt van de gebouwen van het GO! is het afsluiten van een polis contractuele aansprakelijkheid, naast een polis brand- en waterschade, ook verplicht.

Informatieplicht

Zowel 'onafhankelijke' feitelijke verenigingen als vzw's moeten voldoen aan de informatieplicht. Concreet betekent dit dat men de vrijwilligers op de hoogte moet brengen van enkele zaken voor de vrijwilliger aan zijn taken begint.

Waarover dient men de vrijwilliger te informeren?

- Het doel van de organisatie
- Het juridisch statuut van de organisatie (feitelijke vereniging, vzw, ...)
- Eventuele verzekeringen die werden afgesloten voor de vrijwilligers
- Kosten die eventueel worden terugbetaald
- Dat voor de vrijwilliger geheimhoudingsplicht geldt wat betreft gevoelige en persoonlijke informatie

Als 'onafhankelijke' feitelijke vereniging moet je ook de verantwoordelijke contactpersoon vermelden, aangeven dat de vrijwilligers niet immuun zijn voor burgerlijke aansprakelijkheid en dat de regels van het 'gemeen recht' gelden. Dit wil zeggen dan wie een fout maakt en hiermee schade berokkent aan iemand anders deze zelf moet vergoeden.

Voldaan aan de informatieplicht?

De vereniging is volledig vrij te kiezen hoe deze informatie wordt aangeboden, maar moet wel kunnen bewijzen dat de informatie werd gegeven. Op papier, via e-mail, op een website of een affiche in een lokaal waar de vrijwilligers toegang toe hebben, zijn goede manieren om de informatie te verspreiden.

Over de informatieplicht kan je meer informatie vinden op:

http://www.vrijwilligerswetgeving.be/ECMS_CLIENT/configuration/pages/artikel.php?id=11

Wat zegt de schoolpolis over vrijwilligerswerk?

Naast de oudervereniging doet de school vaak ook zelf voor tal van activiteiten beroep op ouders om op vrijwillige basis een handje te komen helpen. Voor dit soort activiteiten kan je als vrijwillige ouder terugvallen op de schoolpolis. De schoolpolis is namelijk de verzekering van de school die ook de leerlingen en de leerkrachten verzekert.

Concreet dekt de schoolpolis de burgerlijke aansprakelijkheid, de rechtsbijstand en de lichamelijke ongevallen van de vrijwilligers die in opdracht van de directie meewerken aan schoolactiviteiten.

Vrijwilligers in opdracht van de directie

Vrijwilligers in opdracht van de directie kunnen leden van de oudervereniging of de ouderraad zijn, maar evengoed ouders die sporadisch op vraag van de school komen helpen bijvoorbeeld leesouders, schilouders, een gepensioneerde leerkracht, een partner van een leerkracht, ... Kortom iedereen die op vraag van de school een handje komt toesteken op een schoolactiviteit.

'In opdracht van' houdt in dat de vrijwilligers onder de eindverantwoordelijkheid van de directeur vallen en dat deze dus ook steeds op de hoogte is van wie waar en wanneer welke taken uitvoert.

Tips: in opdracht van?

- Neem in het verslag van de oudervereniging per activiteit op met hoeveel vrijwilligers jullie aanwezig zullen zijn. Indien mogelijk, vermeld dan ook de namen van de vrijwilligers.
- Weet je pas een dag op voorhand wie als vrijwillig zal helpen op de schoolactiviteit? Breng de directeur dan op de hoogte via e-mail of leg op de dag zelf een vrijwilligerslijst klaar. Iedereen die dan vrijwillig helpt kan hierop zijn handtekening plaatsen.
- Ga je naar de winkel voor de aankopen van een bepaalde activiteit? Breng de directeur dan ook steeds op de hoogte. Ook dan kan er beroep worden gedaan op de schoolpolis.

De oudervereniging als feitelijke vereniging en de ouderraad die samenwerkt met school om een activiteit te organiseren kan dus beroep doen op de schoolpolis wanneer aan te tonen is dat men in opdracht van de school als vrijwilliger meewerkt.

Dit geldt echter niet voor oudervereniging als vzw. Als vereniging met een rechtspersoonlijkheid kan zij geen beroep doen op de schoolpolis. Zij is altijd verplicht zelf een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid af te sluiten voor haar vrijwilligers zoals opgelegd door de vrijwilligerswet. De vzw kan er zelf voor kiezen om ook een polis voor lichamelijke ongevallen en rechtsbijstand af te sluiten voor leden en vrijwilligers. Werken de individuele leden van de oudervereniging gewoon mee als vrijwilliger van de school en niet in opdracht van de vzw, dan genieten ze wel de dekking van de schoolpolis voor zowel burgerlijke aansprakelijkheid, lichamelijke ongevallen als rechtsbijstand.

Schoolactiviteiten

Schoolactiviteiten zijn activiteiten die als dusdanig worden erkend door de directeur en waarbij personeelsleden in functie betrokken zijn. Leerlingen die deelnemen aan deze activiteiten vallen onder de eindverantwoordelijkheid van de school.

Schoolactiviteit of niet?

- Toon de samenwerking met de school aan voor externen.
 - o Vermeld bij alle communicatie over de activiteiten logo en naam van de school.
 - o Geef op posters/flyers steeds de school op als verantwoordelijk uitgever.
- Enkel de organisator is van belang en niet de locatie. Ook al gaat de activiteit door buiten het schooldomein, maar is de school de organisator dan kan de schoolpolis aangesproken worden voor de vrijwilligers.
- Een groot evenement (bv een fuif of een festival) waar veel buitenstaanders aanwezig zijn, kan men niet als schoolactiviteit categoriseren en kan dus ook niet onder schoolpolis vallen.
- Dekking door de schoolpolis geldt enkel voor vrijwilligers en niet voor deelnemers! Tijdens een bedankingsfeestje op het einde van het jaar om alle vrijwilligers te bedanken zullen enkel degene die aan het helpen zijn als vrijwilligers onder de schoolpolis vallen (als de school mee organiseert). De andere aanwezigen zullen gewoon deelnemer zijn en in geen enkel geval onder de schoolpolis vallen.
- Bij twijfelgevallen contacteer Ethias via productie.schoolensport@ethias.be

Wil je als oudervereniging toch enkele activiteiten organiseren die door de directeur niet erkend worden als schoolactiviteit? Dan ben je als ouderwerking verplicht een aantal verzekeringen af te sluiten omdat je gebruik maakt van de gebouwen van het GO!

Ingebruikname gebouwen

Ouderwerkingen gebruiken meestal de infrastructuur van de school voor hun activiteiten. Vanuit het GO! bestaan er twee verplichte verzekeringen voor alle verenigingen (ook ouderwerkingen) die gebruik maken van de infrastructuur van de school:

- Verzekering inzake burgerlijke en contractuele aansprakelijkheid
- Verzekering tegen brand- en waterschade

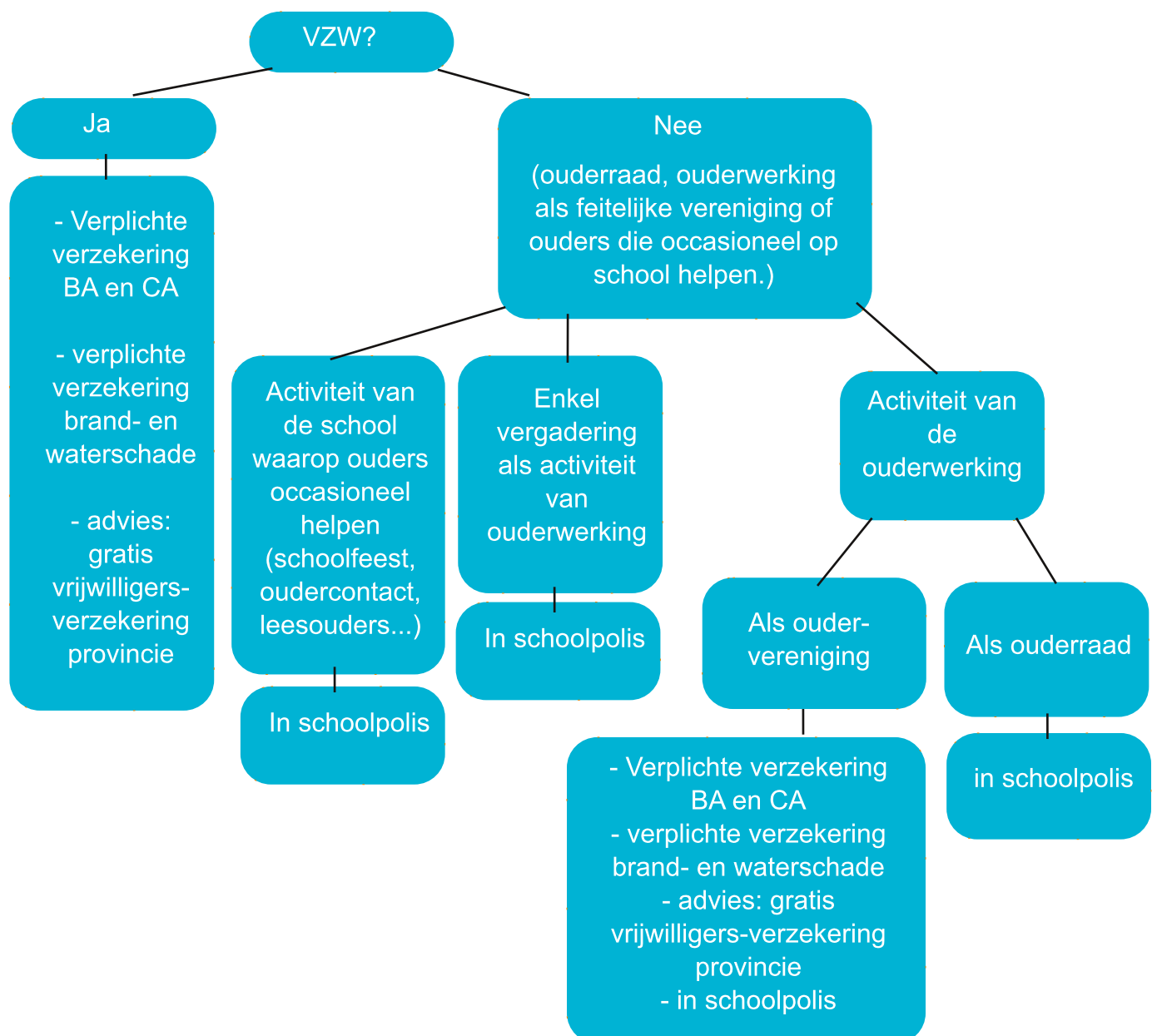
Meer lezen? Bestel 'ouderwerking voor dummies' via ouders@g-o.be

Bij een niet-schoolactiviteit is het belangrijk na te gaan of het zinvol is om ook een polis af te sluiten voor lichamelijke ongevallen en rechtsbijstand. De inhoud van een polis verschilt sterk al naargelang verzekeringsmaatschappij. Ga per activiteit de reële risico's na en bekijk wat het beste bij jullie vereniging past. Dit kan een polis zijn voor een volledig werkjaar of een polis die je per activiteit afsluit. Wandel eens binnen bij een onafhankelijke verzekeringsmakelaar.

Een interessant initiatief is de gratis provinciale vrijwilligersverzekering. Ouderverenigingen (zowel feitelijke verenigingen als vzw's) kunnen hier beroep op doen om hun activiteiten te laten verzekeren. De school en ouderraad kunnen dit niet. Om van deze verzekering te kunnen genieten moet de oudervereniging zich eerst laten erkennen als vrijwilligersorganisatie. De verzekering dekt zowel burgerlijk aansprakelijkheid, rechtsbijstand en lichamelijke ongevallen. De concrete inhoud kan verschillen per provincie. Vraag dus eerst even na wat de verzekering in de eigen provincie inhoudt.

Afhankelijk van de organisatievorm van de ouderwerking en het soort activiteiten dat georganiseerd wordt, zijn er dus andere verplichtingen en mogelijkheden met betrekking tot de verzekering.

Hieronder een kort overzicht:

Wat kunnen we nog extra doen?

Naast het afsluiten van verzekeringen zijn er nog enkele mogelijkheden om het risico op persoonlijke aansprakelijkheid van de vrijwilligers te verkleinen.

- Stel een huishoudelijk reglement op voor de oudervereniging met daarin afspraken over het beheer van financiën. Binnen een feitelijke vereniging blijft elk lid immers persoonlijk aansprakelijk voor de financiën. Je kan hier wel een aantal 'veiligheden' inbouwen zoals steeds meerdere volmachthouders aanstellen, afspraken maken over het maximumbedragen minimumbedrag dat er op de bankrekening mag staan, geen leningen afsluiten of schulden opbouwen enz.
- Bij het uitlenen van materiaal:
 - o Vraag steeds een attest dat het materiaal in orde is;
 - o Laat in de mate van het mogelijke de directeur ondertekenen. Ga als directeur na welke goederen wel of niet onder de dekking van de schoolpolis vallen.
- Wens je als oudervereniging materiaal aankopen voor de school (bv picknicktafels, kleuterfietsen, ...) dan kan je best de geldsom overschrijven aan de school zodat deze de materialen zelf kan aankopen en opnemen in de boekhouding. Zo zijn de materialen eigendom en verantwoordelijkheid van de school.

Nuttige adressen

De 'ouderwerking voor dummies' of de brochure over de 'ouderraad' kan je bestellen via ouders@g-o.be.

De vrijwilligerswet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van de vrijwilligers

- o www.vereniginginfo.be/wetgeving/details/vrijwilligerswet/5
- o www.vrijwilligerswetgeving.be/

Meer lezen over vzw's kan je bij Vlaamse Studie en Documentatiecentrum voor vzw's. Een deel van hun diensten is te betalen, maar je kan op hun website wel heel wat informatie vinden over het verschil tussen een feitelijke vereniging en een vzw, de plichten van een vzw, ... www.vsdcfb.be/NL/index.php

De gratis provinciale vrijwilligersverzekering:

- o Vlaams-Brabant
www.vlaamsbrabant.be/welzijn-gezondheid/vrijwilligers/vrijwilligersverzekering/index.jsp
- o Oost-Vlaanderen
www.oost-vlaanderen.be/public/cultuur_vrijetijd/vrijwilligers/verzekeringen/index.cfm#subtitleN1006C
- o West-Vlaanderen
www.west-vlaanderen.be/vrijwilligerswerk
- o Limburg
www.limburg.be/verzekeringvoorvrijwilligerswerk
- o Antwerpen
http://www.provincieantwerpen.be/content/dam/provant/dwep/dienst-welzijn-en-gezondheid/vrijwillige-inzet/Brochure_Gratis-verzekering_aangepaste%20tel%20en%20aangepaste-linken.pdf

